

پایش امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۷۱۹۲
مهرماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۵.....	۱. وضعیت مؤلفه‌های شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸.....
۹.....	۲. وضعیت شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در سال ۱۳۹۸.....
۱۲.....	۳. وضعیت نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸.....
۱۷.....	۴. وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری در سال ۱۳۹۹.....
۱۸.....	نتیجه‌گیری.....
۲۱.....	پیوست.....
۲۲.....	منابع و مأخذ.....

پایش امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

چکیده

گزارش حاضر، به بررسی وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در سال ۱۳۹۸ براساس میانگین سنجش پی‌درپی و فصلی «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» در فصول سال ۱۳۹۸ می‌پردازد. این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده و در دسترس و نیز بالغ بر ۲۶ هزار پرسشنامه تکمیل شده توسط فعالان اقتصادی نمونه از همه استان‌های کشور برای مجموع چهار فصل سال ۱۳۹۸، وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ را به تفکیک ۳۱ استان، ۳۸ مؤلفه، ۷ نماگر و ۹ حوزه کسب‌وکار نشان می‌دهد. شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برای سال ۱۳۹۸ کمیّت ۶/۰۳ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده است. مقدار عددی این شاخص برای سال ۱۳۹۷ با کمیّت ۶/۲۷ محاسبه شده بود^۱ که نشان می‌دهد ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل مناسب‌تر (بهتر) بوده است. یادآوری می‌شود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پاییز ۱۳۹۷ کمیّت ۶/۴۳ و در زمستان ۱۳۹۷ کمیّت ۶/۱۸، در بهار ۱۳۹۸ کمیّت ۶/۰۷ و در تابستان ۱۳۹۸ نیز کمیّت ۶/۰۷ بوده است. روند بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (کم شدن کمیّت شاخص) که از پاییز ۱۳۹۷ شروع شده بود، در تابستان ۱۳۹۸ متوقف و در پاییز ۱۳۹۸ (همزمان با بیش‌تاتی‌های ایجاد شده در پی افزایش قیمت بنزین در آبان‌ماه ۱۳۹۸) معکوس شد و به عدد ۶/۱۲ رسید. این شاخص در زمستان ۱۳۹۸، با کمیّت ۵/۸۴ مناسب‌ترین ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری از شروع این مطالعات فصلی از اسفند ۱۳۹۶ تاکنون بوده است. بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ در شرایطی اتفاق افتاده که از اول اسفندماه ۱۳۹۸، ویروس کرونا به تدریج فروش بسیاری از واحدهای تولیدی را تحت تأثیر قرار داد تا حدی که فروش ویژه پایان سال و ایام نوروز ۱۳۹۹ عملاً منتفی شد. این پدیده به برخی کسب‌وکارها به خصوص پوشاک، ضربه سختی زد. با وجود این واقعیت، ممکن است چنین به نظر برسد که بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ و حتی میانگین آن در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ماقبل دور از انتظار است. در این خصوص لازم است به این نکته توجه شود که این پایش، صرفاً وضعیت شاخص «امنیت سرمایه‌گذاری» را، آن هم براساس داده‌های آماری در دسترس و داده‌های پیمایشی دریافت شده از فعالان مشارکت‌کننده در پایش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری در ۳۱ استان کشور، می‌سنجد نه وضعیت

۱. گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۲۲۰۱۶۸۳۵، دی‌ماه ۱۳۹۸.

«فروش» بنگاه‌ها یا شرایط محیطی و وضعیت «محیط کسب‌وکار» در کشور. آنچه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری می‌سنجد بیشتر از جنس ثبات قوانین و مقررات، سلامت اداری، تضمین حقوق مالکیت، فرهنگ وفای به عهد در بازارها و ... است که به صورت مستقیم تحت تأثیر شیوع کرونا و عوامل خارجی دیگری همانند آن قرار ندارند. البته می‌توان انتظار داشت که با توجه به نوسانات نرخ‌ها در بازارهای ارز و کالاهای واسطه‌ای در بهار ۱۳۹۹، که از آثار غیرمستقیم شیوع کرونا بود، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸ بدتر شود.

میانگین شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، وضعیت مناسب‌تری را نشان می‌دهد. بیشترین تغییر در نماگرهای هفت‌گانه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، در نماگر ثبات اقتصاد کلان نسبت به سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. شدت نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی به‌ویژه نرخ ارز و نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ فضای التهاب و نااطمینانی را برای فعالان اقتصادی ایجاد کرده بود که با کاهش دامنه و شدت نوسانات در سال ۱۳۹۸، آرامش نسبی در محیط کسب و کار ایجاد گردید و از شدت نااطمینانی‌ها کاسته شد.

علاوه بر تأثیر مستقیم مؤلفه‌های ثبات اقتصاد کلان، تأثیر غیرمستقیم این ثبات نسبی، در مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نیز مشهود است. تمامی ۲۱ مؤلفه پیمایشی که مبتنی بر سنجش ادراک و ذهنیت فعالان اقتصادی است در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۷، بهبود داشته‌اند. تغییرات این مؤلفه‌ها که عمدتاً ماهیت نهادی و زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و حقوقی دارند در بلندمدت معنادار و قابل توجه خواهند بود و تغییرات اندک در بازه زمانی کوتاه‌مدت یک‌ساله می‌تواند ناشی از تغییر نگرش و ذهنیت فعالان اقتصادی در اثر ثبات نسبی ایجاد شده در سال ۱۳۹۸ باشد. بنابراین اگرچه برخی شاخص‌هایی که ابعاد گسترده‌تری از محیط کسب‌وکار را رصد می‌کنند، ممکن است محیط کسب‌وکار ایران را در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل نامطلوب‌تر ارزیابی کنند، اما از نظر امنیت سرمایه‌گذاری که بخش مهمی از محیط کسب‌وکار تلقی می‌شود، می‌توان بهبود نسبی سال ۱۳۹۸ را در مقایسه با ۱۳۹۷ مشاهده کرد. هرچند ممکن است این روند بهبودی با توجه به شرایط جدید محتمل برای اقتصاد کشور در سال ۱۳۹۹ تکرار نشود، اما تحلیل دقیق آن نیازمند انجام پایش‌های سال ۱۳۹۹ و نتیجه‌گیری براساس میانگین آنها در ابتدای سال ۱۴۰۰ است.

براساس ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در ۴ پیمایش فصلی سال ۱۳۹۸، براساس میانگین سالیانه، نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده به ترتیب عبارت بوده‌اند از:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (۸/۰۳)،
۲. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات (۷/۹۳)،
۳. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده (۷/۸۹).

و براساس میانگین سالیانه مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری برای سال ۱۳۹۸ نیز به این ترتیب بوده‌اند:

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) (۳/۹۴)،

۲. رواج توزیع کالای قاچاق (۴/۳۲)،

۳. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی (۴/۵۳).

نکته قابل توجه آنکه ترتیب نامناسب‌ترین و مناسب‌ترین مؤلفه‌ها در سال ۱۳۹۸، عیناً مشابه سال ۱۳۹۷ بوده است.

این گزارش با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری و شاخص کلی (ترکیب دو مجموعه داده پیمایشی و آماری)، تهیه شده است. براساس میانگین شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری برای سال ۱۳۹۸، استان‌های تهران، گیلان و کهگیلویه و بویراحمد، نامناسب‌ترین وضعیت و استان‌های یزد، خراسان جنوبی و قم مناسب‌ترین وضعیت را از نظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری داشته‌اند، درحالی که براساس میانگین شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۷، سه استان تهران، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری به ترتیب نامناسب‌ترین ارزیابی را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به دست آورده بودند و سه استان خراسان جنوبی، قم و سیستان و بلوچستان، به ترتیب مناسب‌ترین وضعیت را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری کسب کرده بودند.

براساس نتایج این مطالعه، برای سال ۱۳۹۸، از بین ۹ حوزه فعالیت اقتصادی، حوزه معدن بجز نفت و گاز مناسب‌ترین ارزیابی و حوزه صنعت نامناسب‌ترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری داشته است. انتظار می‌رود تهیه و انتشار این گزارش‌ها و پایش مستمر وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در کشور، به جلب توجه و حساسیت عموم مسئولان نسبت به این مغفول کلیدی در سیاستگذاری اقتصاد ایران، گفتمان‌سازی در جهت افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و تضمین حقوق مالکیت فعالان اقتصادی ایران و نیز بهبود عینی و واقعی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری در ایران بینجامد. علاوه بر این، امید است با انجام مستمر این ارزیابی و انتشار نتایج آن، مسئولان اجرایی در قبال فعالان اقتصادی، متعهدتر، مسئولیت‌پذیرتر و پاسخگوتر شده و گام‌های مؤثری در اجرای صحیح و مؤثر قوانین و مقررات بردارند.

مقدمه

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ مجموعه ۲۶ گزارش فصلی تحت عنوان «پایش محیط کسب‌وکار ایران» را شامل ارزیابی حدود ۹۰۰ تشکل اقتصادی سراسر کشور از مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران^۱ منتشر کرد و براساس ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار،

۱. تعداد تشکل‌های مشارکت‌کننده در فصول مختلف تغییر می‌کرده است.

ادامه این پایش‌ها به اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران سپرده شد. یکی از مهم‌ترین دستاوردهای ۶ سال تدوین گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار این بود که مشکل اصلی اداره بنگاه در ایران نه زیرساخت‌هایی نظیر جاده و برق و بندر، که جنبه‌های نرم‌افزاری تولید و سرمایه‌گذاری است، یعنی عواملی نظیر ثبات اقتصاد کلان، شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد، فقدان فساد و تضمین همه‌جانبه حقوق مالکیت،^۱ مؤلفه‌هایی که از آنها به‌عنوان «امنیت سرمایه‌گذاری» یاد می‌شود.

در این پژوهش، منظور از امنیت سرمایه‌گذاری کاملاً محقق شده، شرایطی است که متغیرهای اقتصاد کلان (نرخ تورم، نرخ ارز و...) باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، قوانین و مقررات و رویه‌ها و تصمیمات اجرایی باثبات، برای همه شفاف و قابل درک باشد و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت تغییر، تغییراتشان در زمان معقولی پیش از اجرا به اطلاع ذی‌نفعان برسد، همچنین سلامت اداری برقرار باشد و اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد، جان و مال همه شهروندان از تعرض مصون باشد، حقوق مالکیت برای همه دقیق تعریف و تضمین شده باشد، نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه استفاده خودسرانه و بدون اجازه از دارایی‌های فیزیکی یا فکری دیگران، برای هیچ‌کس مقرون به صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای قضایی و انتظامی با کمترین هزینه و در کوتاه‌ترین زمان، مال از دست رفته خود را به‌همراه خسارت مربوط، دریافت کنند و در آخر اینکه فرهنگ وفای به عهد و صداقت در مراکز اقتصادی رایج باشد.

بر این اساس و برای جلب توجه سیاستگذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد کشور به ضرورت بهبود «فضای سرمایه‌گذاری»^۲ در ایران و نیز به موضوع «امنیت سرمایه‌گذاری» و «حقوق مالکیت»، از زمستان ۱۳۹۶ و با مشارکت فعالان کسب‌وکار و بهترین اساتید این موضوع^۳ گزارش‌های فصلی «شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» را تهیه و به تفکیک استانی و حوزه‌های کاری منتشر می‌کند. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری از هفت نماگر به‌شرح زیر تشکیل شده است:

- نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (شامل ۸ مؤلفه، ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

۱. سیاح، ۱۳۹۵: ۲۶-۲۷.

۲. قابل توجه آنکه در ادبیات تخصصی، عبارت‌های محیط کسب‌وکار (Business Environment) و فضای سرمایه‌گذاری (Investment Climate) تقریباً به یک مفهوم اشاره دارند؛ با این تفاوت که فضای سرمایه‌گذاری (به مفهوم عوامل مؤثر بر تصمیم یک سرمایه‌گذار بالقوه برای سرمایه‌گذاری در یک منطقه) مربوط به قبل از تأسیس بنگاه و تصمیم کارآفرین برای شروع کار می‌شود، اما محیط کسب‌وکار (مجموعه عوامل مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌های یک منطقه یا حوزه کاری که تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند) به بعد از تأسیس بنگاه مربوط می‌شود. در «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) نیز «محیط کسب‌وکار» به همین ترتیب تعریف شده است: «... مجموعه عوامل مؤثر در اداره یا عملکرد بنگاه‌های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می‌باشند».

۳. گزارش ارزیابی پیش رو، حاصل انجام پژوهشی با این مشخصات است: سیدامیر سیاح و دیگران، «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷.

برخی از صاحب‌نظرانی که در طول این مدت در تدوین مؤلفه‌ها و نماگرهای این گزارش همکاری کرده‌اند عبارتند از (به ترتیب حروف الفبا): آقایان محمود احمدپور داریانی، علی اسداللهی، مرتضی ایمانی‌راد، محمد بحرینیان، لطفعلی بخشی، حمید پاداش، ابوالفضل پاسانی‌صومعه، سیدبهرزاد پورسید، جمشید تقسیم‌ی، سیدرضا حجازی، محمدحسین حسین‌زاده بحرینی، سید محمدرضا حسینی، آرمان خالقی، سیداحسان خاندوزی، سیدضیاءالدین خرمشاهی، محمد خطیبی، جعفر خیرخواهان، محسن رنایی، رضا زعفریان، بهروز زمردپوش، حسن سبحانی، سیدیا سر سبحانی‌فر، علی شمس اردکانی، رحیم فرضی‌پور، سعید قاسمی‌زاده‌تمر، نوروز کهزادی، سیدجعفر مرعشی، هادی مظاهری، مینا مهرنوش، حسین نقره‌کار شیرازی، سالار معینی کرمانشاهی.

- نماگر ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (شامل ۴ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۱ آماری)
- نماگر شفافیت و سلامت اداری (شامل ۴ مؤلفه و همه پیمایشی)
- نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (شامل ۹ مؤلفه، ۵ پیمایشی و ۴ آماری)
- نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت (شامل ۷ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۴ آماری)
- نماگر عملکرد دولت (شامل ۳ مؤلفه، هر ۳ پیمایشی)
- نماگر ثبات اقتصاد کلان (شامل ۳ مؤلفه، ۱ پیمایشی و ۲ آماری)
مجموعاً ۲۱ مؤلفه پیمایشی و ۱۷ مؤلفه آماری، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری را در ایران تشکیل می‌دهند. مؤلفه‌های آماری از مراجع رسمی و مؤلفه‌های پیمایشی هر فصل، طی اصولی مدون و علمی توسط فعالان اقتصادی ارزیابی می‌شوند. گزارش حاضر، تلفیق گزارش‌های چهار فصل سال ۱۳۹۸ است و می‌تواند نکات قابل توجهی برای سیاست‌گذاران اقتصاد ایران داشته باشد.^۱
یادآوری می‌شود برخی از اجزای امنیت سرمایه‌گذاری مانند «تضمین حقوق مالکیت» آنچنان اهمیت دارد که برخی از اقتصاددانان، آن را زیربنا و عامل اصلی رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته می‌دانند؛ حقوق مالکیت (جزئی از امنیت سرمایه‌گذاری) در فرایند موفقیت اقتصادی این کشورها آنقدر اهمیت دارد که صاحب‌نظران معتقدند آنها زمانی از مرز موفقیت عبور کردند که قوانین رسمی و گسترده مالکیت را تدوین و فرایند تبدیل مالکیت به سرمایه را آغاز کردند.^۲
انتظار می‌رود با انتشار این گزارش‌ها، مسئولان به تعهداتشان در قراردادهای منعقد شده با فعالان اقتصادی پایبندتر شوند، کمتر وعده بدون پشتوانه بدهند، مقررات را به‌طور غافلگیرکننده‌ای تغییر ندهند، مصوبه‌هایی با ضمانت اجرایی اندک تصویب نکنند و در شفاف‌سازی و پاسخگویی به مطالبات فعالان اقتصادی کمتر تعلل کنند.

۱. وضعیت مؤلفه‌های شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

الف) مؤلفه‌های آماری (Hard Data) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

جدول ۱ وضعیت مؤلفه‌های آماری در سال ۱۳۹۸ را به تفکیک فصول نشان می‌دهد. داده‌های ۱۷ مؤلفه آماری (HD)، توسط نهادهای رسمی اندازه‌گیری و اعلام می‌شوند.
میانگین مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ کمیّت ۴/۲۶ به‌دست آمده درحالی که در سال ۱۳۹۷ این کمیّت ۴/۵۴ بوده است؛ به عبارتی وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری

۱. کلیه آمارها و ارقام ارائه شده در این گزارش، مستند به ۸ گزارش قبلی مرکز پژوهش‌ها در موضوع پایش امنیت سرمایه‌گذاری است (برای سال ۱۳۹۷ گزارش‌های به شماره مسلسل: ۱۶۶۱۹، ۱۶۵۲۶، ۱۶۴۰۰، ۱۶۱۸۷ و برای سال ۱۳۹۸ گزارش‌های به شماره مسلسل ۱۶۹۹۰، ۱۶۹۳۶، ۱۶۸۲۰ و ۱۷۱۲۱).
۲. هرناندو دسوتو، راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶، ص ۳۵.

از نظر مؤلفه‌های آماری در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ بهبود نسبی داشته است. با وجودی که وضعیت ۱۰ مؤلفه آماری از ۱۷ مؤلفه در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۷ بدتر شده است، اما تغییر زیاد امتیاز مؤلفه ثبات نرخ ارز، میانگین را بهتر کرده است.

جدول ۱. وضعیت مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ به تفکیک فصول

رتبه در ۹۸	مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	میانگین ۱۳۹۸	میانگین ۱۳۹۷	رتبه در ۱۳۹۷
۱	ثبات مسئولان استانی	۱/۶۳	۱/۴۴	۱/۱۵	۱/۱	۱/۳۳	۱/۶۴	۲
۲	مزاحمت ملکی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۱/۸۳	۱/۸۳	۱/۸۳	۱/۸۳	۱/۸۳	۱/۳۱	۱
۳	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به هر ۱۰۰ هزار نفر)*	۲/۵۱	۲/۵۱	۲/۵۱	۲/۰۸	۲/۴۰	۲/۴۹	۳
۴	ثبات نرخ ارز	۲/۰۸	۳/۰۰	۲/۵۸	۲/۹۶	۲/۶۶	۶/۳۵	۱۵
۵	شکایت‌های باموضوع تصرف عدوانی (به هر ۱۰۰ هزار نفر)	۲/۹۱	۲/۹۱	۲/۹۱	۲/۹۱	۲/۹۱	۲/۶۸	۴
۶	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به هر ۱۰۰ هزار نفر)	۳/۶۴	۳/۶۴	۳/۶۴	۳/۶۴	۳/۶۴	۲/۷۷	۵
۷	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به هر ۱۰۰ هزار نفر)	۴/۴۳	۴/۴۳	۴/۴۳	۴/۴۳	۴/۴۳	۵/۱۸	۱۲
۸	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)	۴/۶۲	۴/۶۲	۴/۶۲	۴/۶۲	۴/۶۲	۵/۳۰	۱۳
۹	ضریب نفوذ بیمه**	۴/۶۸	۴/۶۸	۴/۶۸	۴/۶۸	۴/۶۸	۶/۱۱	۱۴
۱۰	سرقت مستوجب تعزیر (به هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۴/۷۲	۴/۷۲	۴/۷۲	۴/۷۲	۴/۷۲	۴/۴۹	۷
۱۱	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به هر ۱۰۰ هزار نفر)	۴/۷۷	۴/۷۷	۴/۷۷	۴/۷۷	۴/۷۷	۴/۷۲	۹
۱۲	درصد چک‌های برگشتی	۴/۸۱	۴/۸۱	۴/۸۱	۴/۸۱	۴/۸۱	۴/۶۳	۸
۱۳	میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)	۴/۹۱	۴/۹۱	۴/۹۱	۴/۹۱	۴/۹۱	۴/۰۱	۶
۱۴	عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده	۵/۴۷	۵/۴۶	۴/۹۴	۴/۰۴	۴/۹۸	۵/۰۶	۱۱
۱۵	اجرای کامل و به‌موقع احکام مراجع قضایی	۵/۶۱	۵/۶۱	۵/۶۱	۵/۶۱	۵/۶۱	۶/۴۰	۱۶
۱۶	ضرب و جرح عمدی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر)	۵/۷۰	۵/۷۰	۵/۷۰	۵/۷۰	۵/۷۰	۵/۰۵	۱۰
۱۷	رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری	۸/۰۲	۸/۰۲	۸/۶۷	۸/۶۷	۸/۳۵	۹/۰۲	۱۷
	میانگین مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	۴/۲۶	۴/۳۰	۴/۲۶	۴/۲۰	۴/۲۶	۴/۵۴	

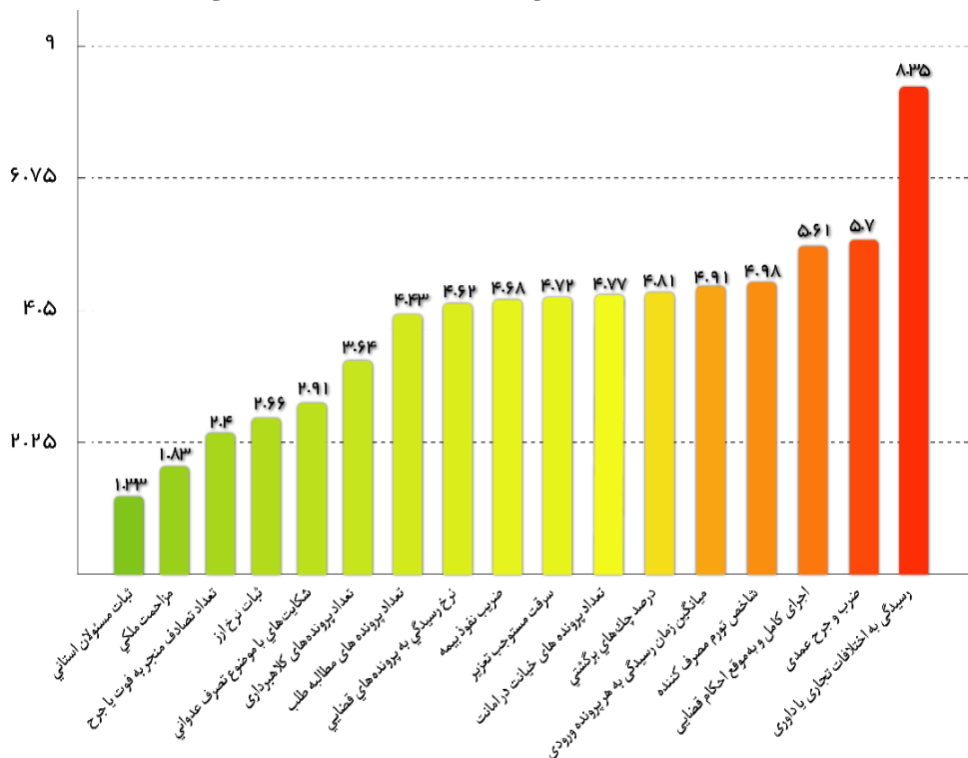
* ردیف ۳ آمار سال ۱۳۹۶ موجود بود.

** ردیف ۹ آمار سال ۱۳۹۷ موجود بود.

توضیح: کمیت ارزیابی هرچه به ۱۰ نزدیک‌تر باشد وضعیت بدتر را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. مقایسه مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در سال ۱۳۹۸

ب) مؤلفه‌های پیمایشی (Survey Data) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

جدول ۲، ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. میانگین عددی مؤلفه‌های پیمایشی از منظر فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در این مطالعه برای سال ۱۳۹۸ کمیّت ۶/۴۷ به دست آمده است در حالی که برای سال ۱۳۹۷ کمیّت ۶/۷۴ محاسبه شده بوده است.

جدول ۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

رتبه	میانگین	میانگین	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری	رتبه
۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۹۸	۹۸	۹۸	۹۸		۹۸
۱	۴/۰۷	۳,۹۴	۳,۷۴	۴,۱۷	۳,۸۸	۳,۹۵	سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)	۱
۲	۴/۳۷	۴,۳۲	۳,۵۳	۴,۹۲	۴,۴۱	۴,۴۲	رواج توزیع کالای قاچاق	۲
۳	۴/۸۱	۴,۵۳	۴,۱۴	۴,۹۵	۴,۵۵	۴,۵۰	استفاده غیرمجاز از نام تجاری و مالکیت معنوی	۳
۴	۵/۶۲	۴,۹۸	۴,۴۸	۵,۰۴	۵,۱۳	۵,۲۸	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۴
۷	۵/۹۲	۵,۲۰	۴,۸۷	۵,۰۰	۵,۴۵	۵,۴۸	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد در بازار	۵
۵	۵/۹۸	۵,۴۷	۷,۸۸	۴,۹۵	۴,۵۵	۴,۵۰	میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی	۶
۶	۶/۰۲	۵,۵۹	۵,۹۲	۴,۴۹	۵,۹۹	۵,۹۷	دسترسی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۷
۹	۶/۶۰	۶,۵۹	۵,۹۳	۷,۴۵	۶,۴۷	۶,۵۲	سرعت عمل و تعهد پلیس در رسیدگی به شکایات	۸
۸	۶/۷۰	۶,۵۹	۶,۰۳	۷,۵۱	۶,۳۷	۶,۴۷	روشن بودن قوانین و مقررات کسب‌وکار	۹
۱۰	۶/۷۴	۶,۷۴	۶,۰۹	۷,۴۷	۶,۶۴	۶,۷۷	ثبات قوانین و مقررات	۱۰
۱۴	۷/۰۹	۶,۸۹	۷,۱۵	۷,۴۷	۶,۲۳	۶,۷۲	ثبات قیمت مواد اولیه	۱۱
۱۲	۷/۱۱	۶,۹۰	۶,۱۰	۷,۵۳	۶,۹۸	۷,۰۰	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان	۱۲
۱۱	۷/۵۱	۷,۱۹	۶,۴۳	۷,۴۸	۷,۴۵	۷,۴۰	تخصصی بودن مراجع قضایی در دعاوی تجاری	۱۳
۱۵	۷/۵۵	۷,۲۳	۷,۲۲	۷,۳۹	۷,۱۸	۷,۱۱	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان	۱۴
۱۸	۷/۵۶	۷,۳۳	۷,۴۵	۶,۲۸	۷,۸۵	۷,۷۳	میزان حمایت مسئولان استانی از سرمایه‌گذاری	۱۵
۱۷	۷/۶۱	۷,۴۶	۷,۲۶	۷,۴۶	۷,۶۴	۷,۵۰	میزان شیوع رشوه در ادارات	۱۶
۱۶	۷/۶۳	۷,۵۲	۶,۸۵	۷,۵۲	۷,۸۴	۷,۸۷	احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۱۷
۱۳	۷/۷۷	۷,۵۳	۶,۶۲	۸,۷۲	۷,۴۲	۷,۳۶	وفای به عهد دولت و شرکت‌های دولتی	۱۸
۱۹	۸/۱۹	۷,۸۹	۷,۸۷	۷,۵۱	۸,۱۴	۸,۰۶	عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌ها	۱۹
۲۰	۸/۲۴	۷,۹۳	۷,۸۰	۷,۵۶	۸,۲۴	۸,۱۱	اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات	۲۰
۲۱	۸/۴۴	۸,۰۳	۷,۹۸	۷,۴۷	۸,۳۲	۸,۳۷	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده	۲۱
	۶,۷۴	۶,۴۷	۶,۲۵	۶,۵۹	۶,۵۱	۶,۵۳	میانگین مؤلفه‌های پیمایشی	

* کمیت ارزیابی هرچه به ۱۰ نزدیک‌تر باشد وضعیت بدتر را نشان می‌دهد.

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، فعالان اقتصادی شرکت‌کننده در این مطالعه، در سال ۱۳۹۸ به ترتیب سه مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده»، «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» و «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌ها» را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری و نیز سه مؤلفه «سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)»، «رواج توزیع کالای قاچاق» و «استفاده غیرمجاز از نام تجاری و مالکیت معنوی» را به‌عنوان مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ معرفی کرده‌اند.

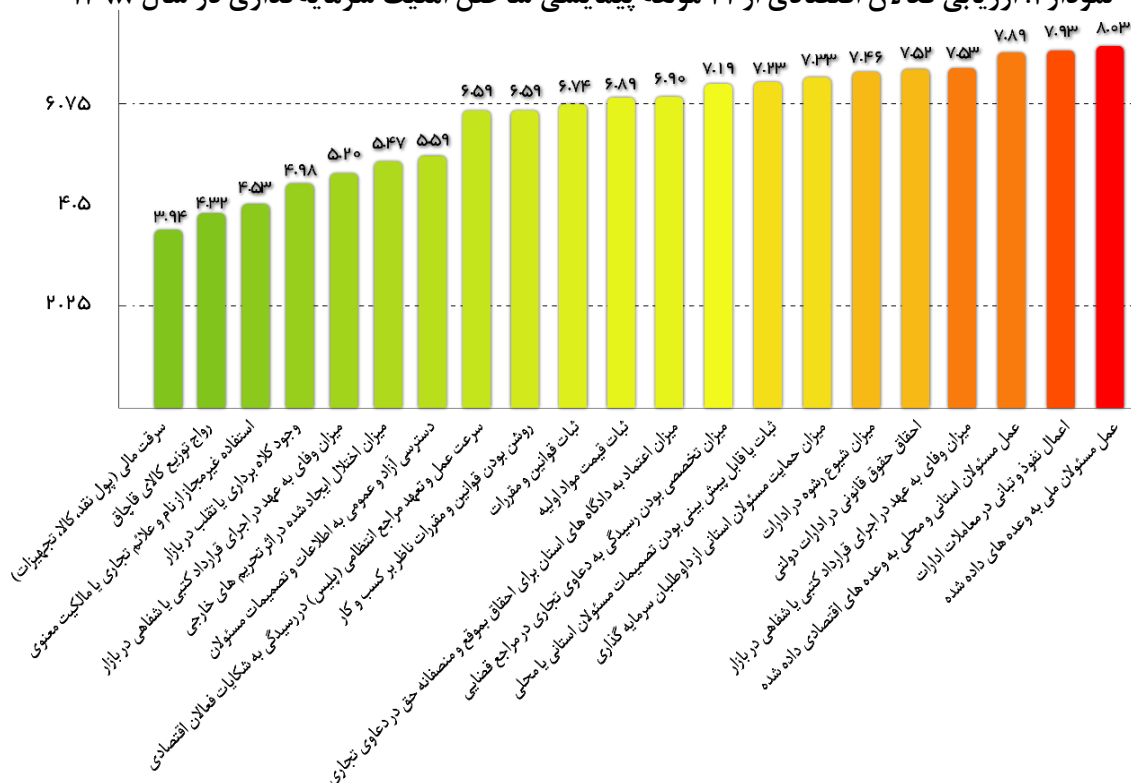
مؤلفه «میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی» براساس ارزیابی همان فعالان برای کل سال ۱۳۹۷، به‌عنوان هفدهمین مؤلفه نامناسب ارزیابی شده بود و برای سال ۱۳۹۸ در رتبه شانزدهمین مؤلفه نامناسب ارزیابی شده است. به عبارتی از منظر فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در ۴ مطالعه فصلی در سال ۱۳۹۸ به‌صورت میانگین، عوامل و مؤلفه‌های داخلی بر روی امنیت سرمایه‌گذاری آثار نامناسب‌تری

داشته‌اند تا مؤلفه «میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی».

براساس یافته‌های موجود میانگین هر ۲۱ مؤلفه پیمایشی در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۷ بهتر و مناسب‌تر ارزیابی شده‌اند، درحالی که در مؤلفه‌های آماری وضعیت اکثر مؤلفه‌ها نامناسب‌تر شده در واقع علی‌رغم تغییرات مثبت و منفی عینی، ذهنیت فعالان اقتصادی در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۷ بهتر و خوشبینانه‌تر شده است. در نمودار ۲، این مؤلفه‌ها مقایسه شده‌اند.

نمودار ۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

۲. وضعیت شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در سال ۱۳۹۸

براساس پژوهش‌های پشتیبان گزارش حاضر، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری، با محاسبه میانگین وزنی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری با نسبت ۸۰ به ۲۰ استخراج می‌شود. بنابراین، این شاخص در سال ۹۸ کمیّت ۶/۰۳ از ۱۰ (کمیّت ۱۰ به معنای ناامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده است که در مقایسه با میانگین سال ۱۳۹۷ با کمیّت ۶/۲۷ مناسب‌تر ارزیابی شده است.

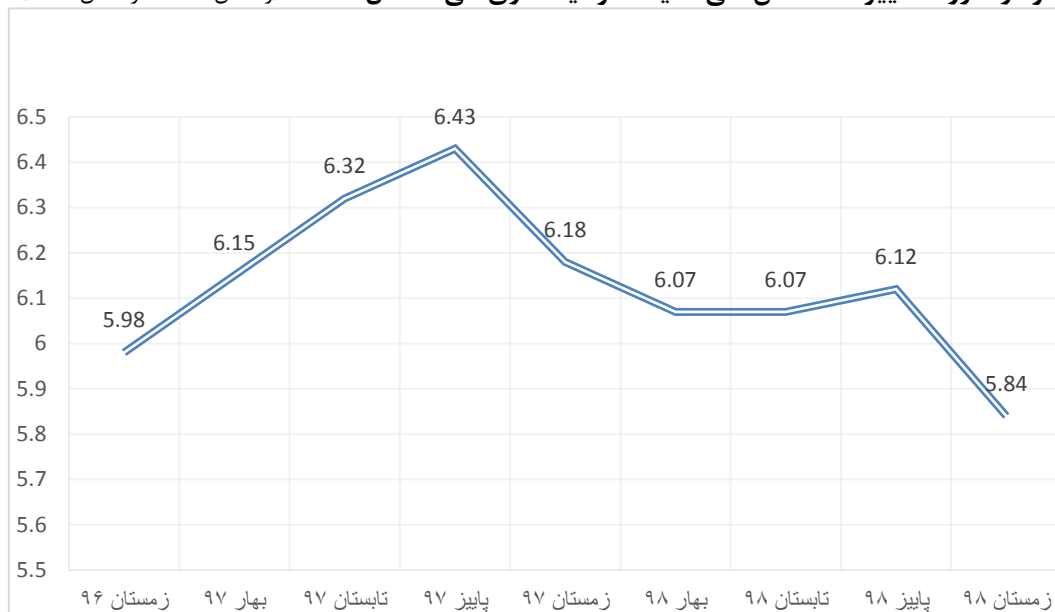
در سال ۱۳۹۸ به ترتیب سه استان تهران، گیلان و کهگیلویه و بویراحمد، نامناسب‌ترین وضعیت را داشتند درحالی که برای سال ۱۳۹۷ سه استان تهران، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری به ترتیب نامناسب‌ترین ارزیابی را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به دست آورده بودند، در عین حال

برای سال ۱۳۹۸ سه استان یزد، خراسان جنوبی و قم به ترتیب مناسب‌ترین وضعیت را داشته‌اند، در حالی که برای سال ۱۳۹۷ سه استان خراسان جنوبی، قم و سیستان و بلوچستان به ترتیب مناسب‌ترین وضعیت را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری کسب کرده بودند.

جدول ۳. رتبه بندی استان‌ها از نظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ۲ سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

رتبه سال ۱۳۹۸	استان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	شاخص امنیت سرمایه‌گذاری ۱۳۹۸	شاخص امنیت سرمایه‌گذاری ۱۳۹۷
۱	یزد	۶.۱۰	۶.۰۷	۶.۰۱	۴.۱۱	۵.۵۷	۶.۰۸
۲	خراسان جنوبی	۵.۶۱	۵.۶۰	۵.۸۷	۵.۴۱	۵.۶۲	۵.۹۱
۳	قم	۵.۶۲	۵.۴۹	۵.۹۳	۵.۹۲	۵.۷۴	۶.۰۴
۴	سمنان	۵.۶۴	۵.۷۸	۵.۹۹	۵.۷۳	۵.۷۹	۶.۱۱
۵	گلستان	۵.۶۶	۵.۸۱	۶.۰۸	۵.۷۷	۵.۸۳	۶.۲۷
۶	هرمزگان	۶.۰۵	۵.۶۸	۶.۰۶	۵.۷۲	۵.۸۸	۶.۰۹
۷	ایلام	۵.۴۰	۶.۰۴	۶.۲۸	۵.۸۶	۵.۸۹	۶.۴۶
۸	همدان	۵.۹۲	۶.۳۰	۵.۸۵	۵.۵۴	۵.۹۰	۶.۰۸
۹	خراسان شمالی	۵.۸۵	۵.۵۳	۶.۲۱	۶.۰۵	۵.۹۱	۶.۲۷
۱۰	فارس	۵.۹۱	۵.۹۳	۶.۱۱	۵.۸۰	۵.۹۴	۶.۳۳
۱۱	کرمان	۵.۹۴	۶.۰۷	۶.۰۰	۵.۹۴	۵.۹۹	۶.۳۲
۱۲	زنجان	۶.۰۷	۵.۸۹	۶.۲۱	۵.۸۰	۵.۹۹	۶.۱۹
۱۳	بوشهر	۶.۰۲	۵.۸۷	۶.۱۱	۵.۹۹	۶.۰۰	۶.۱۸
۱۴	کرمانشاه	۶.۰۷	۶.۱۵	۶.۰۷	۵.۷۸	۶.۰۲	۶.۲۵
۱۵	سیستان و بلوچستان	۶.۲۳	۶.۳۰	۵.۹۴	۵.۷۳	۶.۰۵	۶.۰۵
۱۶	مرکزی	۶.۰۱	۶.۱۲	۶.۱۳	۵.۹۴	۶.۰۵	۶.۱۳
۱۷	خراسان رضوی	۶.۲۶	۶.۰۶	۶.۰۵	۵.۸۵	۶.۰۶	۶.۲۸
۱۸	آذربایجان غربی	۶.۲۵	۶.۲۴	۵.۹۶	۵.۸۴	۶.۰۷	۶.۱۸
۱۹	اصفهان	۶.۰۱	۵.۹۹	۶.۲۱	۶.۱۴	۶.۰۹	۶.۲۸
۲۰	البرز	۶.۰۵	۶.۰۲	۶.۱۲	۶.۲۲	۶.۱۰	۶.۵۳
۲۱	چهارمحال و بختیاری	۶.۲۳	۶.۰۹	۶.۲۶	۵.۹۰	۶.۱۲	۶.۵۴
۲۲	قزوین	۶.۰۶	۶.۲۴	۶.۲۳	۶.۰۳	۶.۱۴	۶.۳۷
۲۳	لرستان	۶.۲۹	۶.۳۱	۶.۰۸	۵.۹۰	۶.۱۴	۶.۳۰
۲۴	آذربایجان شرقی	۶.۱۵	۶.۱۷	۶.۱۱	۶.۱۶	۶.۱۵	۶.۲۴
۲۵	خوزستان	۶.۱۹	۶.۱۵	۶.۲۳	۶.۰۳	۶.۱۵	۶.۴۸
۲۶	اردبیل	۶.۲۴	۶.۲۳	۶.۲۹	۵.۹۰	۶.۱۷	۶.۱۹
۲۷	مازندران	۶.۲۹	۶.۱۸	۶.۲۹	۶.۰۴	۶.۲۰	۶.۳۲
۲۸	کردستان	۶.۴۲	۶.۴۵	۶.۰۶	۵.۹۴	۶.۲۲	۶.۲۷
۲۹	کهگیلویه و بویراحمد	۶.۵۵	۶.۲۱	۶.۴۶	۵.۷۱	۶.۲۳	۶.۶۴
۳۰	گیلان	۶.۵۸	۶.۶۵	۶.۱۵	۵.۹۱	۶.۳۲	۶.۳۸
۳۱	تهران	۶.۶۰	۶.۵۰	۶.۴۲	۶.۵۰	۶.۵۱	۶.۷۰
	میانگین	۶/۰۷	۶/۰۷	۶/۱۲	۵/۸۴	۶.۰۳	۶.۲۷

نمودار ۳. روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی ۹ فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۶ تا زمستان ۱۳۹۸)

۳. وضعیت نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۷ نماگر و ۳۸ مؤلفه (۱۷ مؤلفه آماری و ۲۱ مؤلفه پیمایشی) به شرح زیر است:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۷ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. اعتماد به دستگاه قضایی برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری و مالی (مؤلفه پیمایشی)
۲. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایت فعالان اقتصادی (مؤلفه پیمایشی)
۳. تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی (مؤلفه پیمایشی)
۴. اجرای کامل و بموقع احکام مراجع قضایی (مؤلفه آماری)
۵. رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری (مؤلفه آماری)
۶. نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) (مؤلفه آماری)
۷. میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز) (مؤلفه آماری)

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۳ مؤلفه: ۱ پیمایشی و ۲ آماری)

۱. ثبات قیمت مواد اولیه (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده (مؤلفه آماری)
۳. ثبات نرخ ارز (مؤلفه آماری)

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۴ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۱ آماری)

۱. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری قوانین و مقررات (مصوبه مجلس یا هیئت دولت یا وزرا) (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری رویه‌های اجرایی (تصمیمات مسئولان استانی یا محلی) (مؤلفه پیمایشی)
۳. روشن و غیرقابل تفسیر بودن قوانین و مقررات ناظر به کسب‌وکار (مؤلفه پیمایشی)
۴. ثبات مسئولان استانی (مؤلفه آماری)

نماگر ۴. شفافیت و سلامت اداری (۴ مؤلفه: ۴ پیمایشی)

۱. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۲. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیم‌های مسئولان (مؤلفه پیمایشی)
۳. میزان شیوع رشوه در ادارات (مؤلفه پیمایشی)
۴. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات حکومتی (مؤلفه پیمایشی)

نماگر ۵. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درست‌ی (۹ مؤلفه: ۵ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۲. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۳. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت (مؤلفه پیمایشی)
۴. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)
۵. عمل مسئولان محلی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)
۶. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۷. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۸. درصد چک‌های برگشتی (مؤلفه آماری)
۹. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

نماگر ۶. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۸ مؤلفه: ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات) (مؤلفه پیمایشی)
۲. سرقت یا استفاده غیرمجاز از علائم تجاری یا مالکیت معنوی (مؤلفه پیمایشی)
۳. سرقت مستوجب تعزیر (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۴. تصرف عدوانی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۵. مزاحمت ملکی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۶. ضرب و جرح عمدی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۷. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۸. ضریب نفوذ بیمه (مؤلفه آماری)

نماگر ۷. عملکرد دولت (۳ مؤلفه پیمایشی)

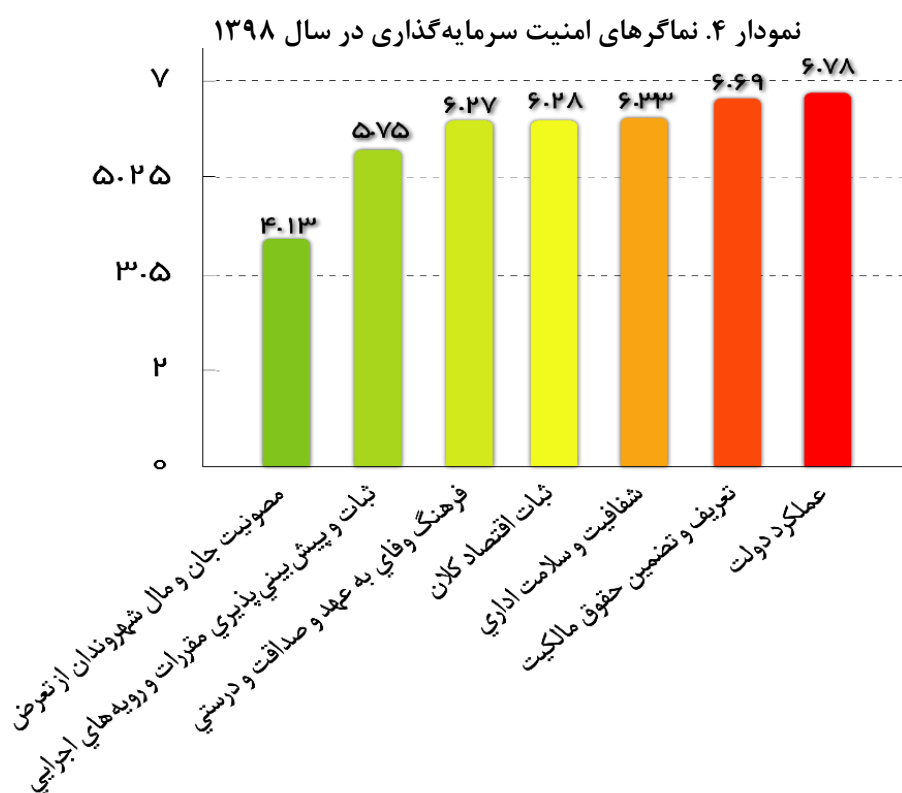
۱. سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات (مؤلفه پیمایشی)
 ۲. اختلال در کسب و کار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی (مؤلفه پیمایشی)
 ۳. حمایت و همراهی واقعی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار (مؤلفه پیمایشی)

نماگرهای سال ۱۳۹۸ از میانگین وزنی محاسبات انجام شده برای نماگرهای ۴ فصل به دست آمده که در جدول ۴ نشان داده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود وضعیت نماگر عملکرد دولت (که شامل ۳ مؤلفه پیمایشی «سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات»، «اختلال در کسب و کار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی» و «حمایت و همراهی واقعی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار» است) در سال ۱۳۹۸ با عدد ۶/۷۸ از ۱۰ نامناسب‌ترین نماگر ارزیابی شده است در حالی که در سال ۱۳۹۷ این نماگر دومین نماگر نامناسب بوده است. نکته قابل توجه آنکه وضعیت نماگر ثبات اقتصاد کلان در سال ۱۳۹۷ با عدد ۷/۱۷ از ۱۰ به‌عنوان نامناسب‌ترین نماگر ارزیابی شده بوده است، البته این امر با توجه به تحولات اقتصاد کلان در سال ۱۳۹۷ و نوسانات نرخ ارز و روند افزایشی شاخص تورم دور از انتظار نبود و قابل توجه است که نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» مناسب‌ترین نماگر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در هر دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ارزیابی شده است.

جدول ۴. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در سال ۱۳۹۸

تغییر ۱۳۹۸ به ۱۳۹۷	تغییر ۱۳۹۸ به ۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۸*	نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در ۱۳۹۸
مناسب‌تر	۰,۱۶	۴/۲۹	۴/۱۳	نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (بهترین ارزیابی)
مناسب‌تر	۰,۱۶	۵/۹۱	۵/۷۵	نماگر ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی
مناسب‌تر	۰,۳۱	۶/۵۸	۶/۲۷	نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی
مناسب‌تر	۰,۸۹	۷/۱۷	۶/۲۸	نماگر ثبات اقتصاد کلان
مناسب‌تر	۰,۲۲	۶/۵۵	۶/۳۳	نماگر شفافیت و سلامت اداری
مناسب‌تر	۰,۰۳	۶/۷۲	۶/۶۹	نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت
مناسب‌تر	۰,۳۳	۷/۱۱	۶/۷۸	نماگر عملکرد دولت (بدترین ارزیابی)

* میانگین وزنی سال.

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود وضعیت نماگر ثبات اقتصاد کلان که در آن مؤلفه‌های آماری « ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده» و «ثبات نرخ ارز» به همراه مؤلفه پیمایشی «ثبات قیمت مواد اولیه» مورد سنجش قرار می‌گیرند، نسبت به سایر نماگرها بیشترین تغییرات را در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ داشته و وضعیت مناسب‌تری پیدا کرده است.

جدول ۵ وضعیت نماگرهای پایش امنیت سرمایه‌گذاری را به تفکیک استان‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۵. وضعیت استان‌ها براساس نماگرهای پایش امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

استان	عملکرد دولت	تضمین حقوق مالکیت	شفافیت و سلامت اداری	ثبات اقتصاد کلان	فرهنگ وفای به عهد و صداقت	ثبات و پیش‌بینی پذیری مقررات و...	مصونیت جان و مال شهروندان
آذربایجان شرقی	۶/۸۳	۶/۷۳	۶/۷۰	۶/۲۸	۶/۳۶	۶/۱۰	۴/۱۴
آذربایجان غربی	۶/۹۴	۷/۰۳	۶/۸۰	۵/۸۹	۶/۳۱	۶/۰۸	۳/۸۶
اردبیل	۶/۸۳	۶/۵۸	۶/۰۶	۶/۳۶	۶/۲۳	۵/۷۲	۴/۶۲
اصفهان	۶/۸۵	۶/۷۵	۶/۳۱	۵/۸۱	۶/۷۸	۵/۸۵	۴/۰۵
البرز	۶/۷۸	۷/۱۵	۶/۵۲	۵/۸۷	۶/۳۴	۵/۹۲	۳/۹۴
ایلام	۶/۷۹	۶/۳۸	۶/۱۴	۵/۷۰	۶/۲۲	۵/۲۸	۳/۹۹
بوشهر	۶/۴۵	۶/۶۴	۶/۳۷	۶/۱۳	۶/۲۹	۵/۴۶	۴/۲۵
تهران	۶/۹۸	۷/۱۱	۶/۶۶	۶/۲۲	۷/۱۳	۵/۸۹	۴/۵۹
چهارمحال و بختیاری	۶/۷۹	۶/۴۶	۶/۱۱	۶/۹۰	۶/۳۳	۵/۵۸	۴/۶۹
خراسان جنوبی	۶/۷۷	۶/۴۰	۵/۹۱	۶/۸۶	۵/۵۸	۵/۶۰	۳/۳۶
خراسان رضوی	۶/۸۰	۶/۸۸	۶/۴۳	۶/۰۶	۶/۲۳	۶/۰۳	۴/۲۵
خراسان شمالی	۶/۷۴	۶/۲۶	۵/۹۸	۶/۷۲	۵/۹۱	۵/۴۵	۴/۳۶
خوزستان	۶/۷۵	۶/۷۴	۶/۵۱	۶/۳۳	۶/۰۹	۵/۷۰	۴/۵۲
زنجان	۶/۸۱	۶/۶۷	۶/۰۸	۶/۲۰	۶/۱۴	۵/۸۱	۴/۳۹
سمنان	۶/۹۷	۶/۴۸	۶/۲۱	۶/۰۶	۶/۰۷	۵/۴۰	۳/۹۱
سیستان و بلوچستان	۷/۰۶	۷/۵۰	۶/۳۳	۶/۶۷	۵/۷۷	۶/۰۳	۳/۷۳
فارس	۶/۸۲	۶/۶۹	۶/۳۹	۵/۷۲	۶/۳۴	۵/۵۸	۴/۰۰
قزوین	۶/۷۵	۶/۵۴	۶/۴۸	۶/۵۳	۶/۵۹	۵/۹۸	۴/۱۶
قم	۶/۴۹	۶/۴۸	۶/۲۸	۵/۳۶	۶/۲۰	۵/۵۵	۳/۸۶
کردستان	۶/۷۶	۷/۰۱	۶/۵۶	۶/۸۴	۶/۲۹	۵/۷۹	۳/۸۵
کرمان	۶/۷۰	۷/۲۹	۶/۱۰	۶/۰۹	۶/۱۸	۵/۶۴	۴/۱۵
کرمانشاه	۷/۰۳	۶/۶۱	۶/۴۳	۶/۱۹	۶/۲۱	۵/۸۷	۴/۱۵
کهگیلویه و بویراحمد	۶/۷۹	۶/۸۸	۶/۲۵	۶/۷۲	۶/۳۴	۵/۹۵	۴/۰۲
گلستان	۶/۳۹	۶/۳۹	۶/۲۶	۶/۶۴	۶/۱۳	۵/۵۵	۳/۸۲
گیلان	۷/۴۱	۶/۸۶	۶/۵۷	۶/۳۰	۶/۴۱	۶/۰۴	۴/۷۳
لرستان	۶/۸۰	۶/۷۸	۶/۳۸	۷/۲۹	۶/۲۵	۶/۰۰	۴/۰۷
مازندران	۶/۶۶	۶/۶۳	۶/۲۷	۶/۱۳	۶/۶۶	۵/۷۲	۴/۴۶
مرکزی	۶/۹۶	۶/۶۶	۶/۰۸	۶/۷۵	۶/۲۶	۵/۹۶	۴/۰۸
هرمزگان	۶/۴۰	۶/۶۶	۶/۴۹	۶/۲۹	۶/۲۹	۵/۶۸	۳/۵۰
همدان	۷/۰۴	۶/۱۹	۶/۴۲	۶/۲۷	۶/۰۹	۵/۷۹	۴/۲۹
یزد	۵/۸۱	۵/۹۸	۵/۹۷	۵/۴۱	۶/۲۰	۵/۲۰	۴/۲۳
کل کشور	۶/۷۸	۶/۶۹	۶/۳۳	۶/۲۸	۶/۲۷	۵/۷۵	۴/۱۳

۴. وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری در سال ۱۳۹۹

در این پژوهش برای استنتاج بیشتر از نتایج، کل فعالیت‌های اقتصادی در ایران به ۹ حوزه کاری زیر تقسیم شده است:

۱. صنعت (شامل همه صنایع و موارد مرتبط با ساختمان)

۲. زراعت، باغداری و جنگلداری

۳. دامداری، مرغداری و شیلات

۴. معدن بجز نفت و گاز

۵. نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز

۶. هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا

۷. ارتباطات و توزیع (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)

۸. خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)

۹. خدمات (آموزش، بهداشت و ...)

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در فصول سال ۱۳۹۹ به تفکیک حوزه‌های کاری در جدول ۶ و نمودار ۵ ارائه شده است.

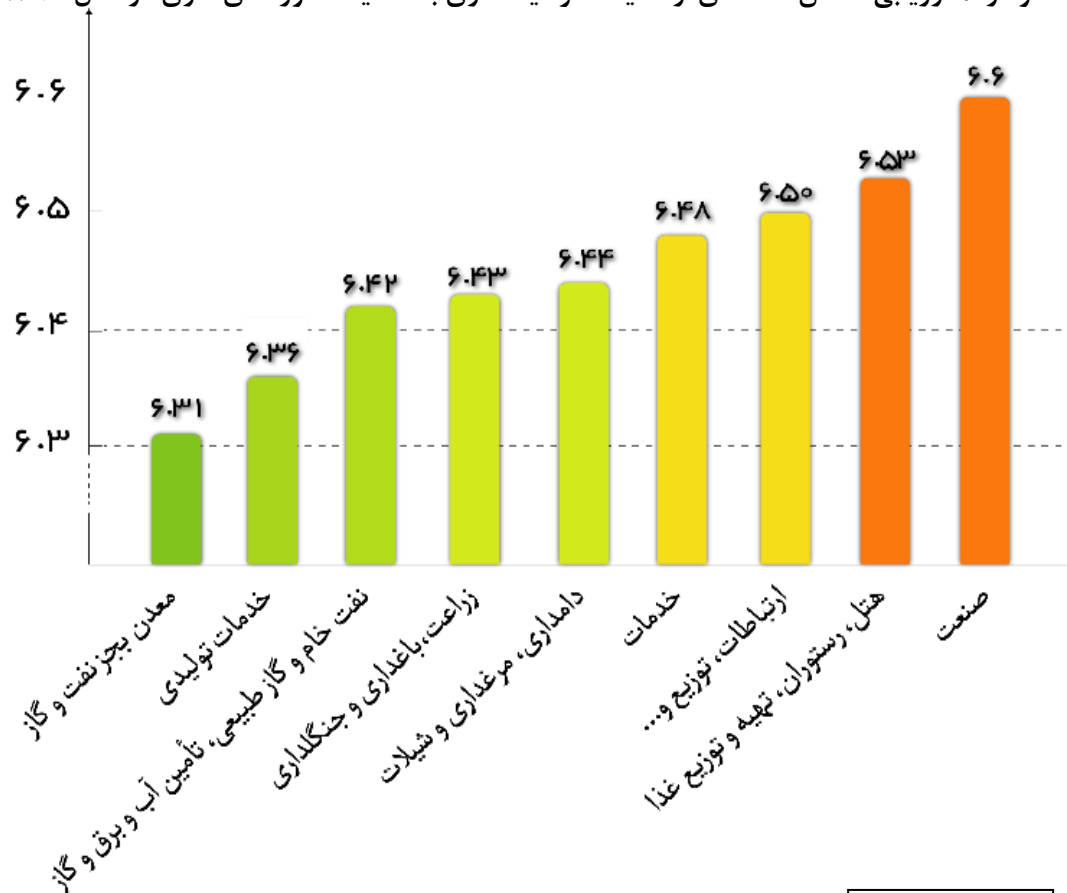
جدول ۶. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران

به تفکیک حوزه‌های کاری در سال ۱۳۹۸

میانگین ۱۳۹۷	میانگین ۱۳۹۸	زمستان ۱۳۹۸	پاییز ۱۳۹۸	تابستان ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۸	حوزه کاری
۶,۵۷	۶,۳۱	۶,۳۲	۶,۳۶	۶,۱۴	۶,۴۱	معدن (بجز نفت و گاز)
۶,۶۴	۶,۳۶	۶,۲۲	۶,۲۶	۶,۶۸	۶,۲۷	خدمات تولیدی
۶,۷۰	۶,۴۲	۶,۱۸	۶,۶۷	۶,۴۵	۶,۳۹	نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز
۶,۷۵	۶,۴۳	۶,۳۲	۶,۵۳	۶,۳	۶,۵۶	زراعت، باغداری و جنگلداری
۶,۷۸	۶,۴۴	۶,۲۸	۶,۵۲	۶,۲	۶,۷۶	دامداری، مرغداری و شیلات
۶,۷۲	۶,۴۸	۶,۲۴	۶,۳۶	۶,۵۴	۶,۷۶	خدمات
۶,۷۳	۶,۵۰	۶,۲۸	۶,۶۸	۶,۹	۶,۱۳	ارتباطات و توزیع
۶,۶۸	۶,۵۳	۶,۲۱	۶,۵۹	۶,۷۳	۶,۵۹	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا
۶,۸۲	۶,۶۰	۶,۲۴	۶,۵۷	۶,۵۴	۷,۰۵	صنعت

آنچه با توجه به اطلاعات آمده در جدول ۶ قابل ملاحظه است، بهبود روند تمامی حوزه‌های کاری در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ است، از طرف دیگر نامناسب‌ترین وضعیت را حوزه کاری صنعت (شامل همه صنایع و موارد مرتبط با ساختمان) به خود اختصاص داده است و حوزه کاری معدن بجز نفت و گاز نیز مناسب‌ترین وضعیت را نسبت به سایر حوزه‌ها به صورت میانگین برای سال ۱۳۹۸ به خود اختصاص داده است.

نمودار ۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری در سال ۱۳۹۸

نتیجه‌گیری

نتایج بررسی‌های مربوط به پایش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در فصول سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهند:

۱. شاخص امنیت سرمایه‌گذاری که بازتاب‌دهنده مهمی از محیط کسب‌وکار تلقی می‌شود، بهبود نسبی سال ۱۳۹۸ را در مقایسه با ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. این شاخص در سال ۱۳۹۸ کمیّت ۶/۰۳ از ۱۰ (کمیّت ۱۰ به معنای ناامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به‌دست آمده است که در مقایسه با میانگین سال ۱۳۹۷ با کمیّت ۶/۲۷ مناسب‌تر ارزیابی شده است.

۲. بیشترین تغییر در نماگرهای هفت‌گانه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، در نماگر ثبات اقتصاد کلان نسبت به سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. شدت نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی به‌ویژه نرخ ارز و نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ فضای التهاب و نااطمینانی را برای فعالان اقتصادی ایجاد کرده بود که با کاهش دامنه و شدت نوسانات در سال ۱۳۹۸، آرامش نسبی در محیط کسب‌وکار ایجاد گردید و از شدت نااطمینانی‌ها کاسته شد.

۳. برای هر دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» و مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» جزء نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی‌ها

در میان همه مؤلفه‌ها بوده‌اند. لذا ضروری است مسئولان کشوری و استانی برای جلب بیشتر اعتماد مردم و ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری در کشور و نیز استان خود، در عمل به وعده‌ها بیشتر همت کنند و در صورتی که احتمال تحقق وعده‌ای را اندک می‌دانند، از اعلام آن اجتناب ورزند. به عبارت دیگر این ارزیابی نشان‌دهنده حساسیت و توجه بسیار بالای فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در پایش امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به صحبت‌ها و وعده‌های داده شده توسط مسئولان کشور و اثرگذاری بسیار بالای صحبت‌های مسئولان در فضای کلی امنیت سرمایه‌گذاری است.

۴. در رتبه‌بندی استان‌ها براساس داده‌های آماری، شاهد نوعی پراکندگی استان‌های برخوردار و کمتر برخوردار در موضوع امنیت سرمایه‌گذاری هستیم. برای مثال، تهران در کنار چند استان کمتر برخوردار (همانند کهگیلویه و بویراحمد، کردستان و ...) وضعیت نامطلوب‌تری دارد. توجه به این نکته لازم است که اگرچه یک بنگاه اقتصادی در یک استان خاص فعالیت می‌کند، اما از مؤلفه‌های شکل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری در دیگر استان‌ها می‌تواند متأثر باشد. برای مثال، مواد اولیه را از استانی دیگر خریده و چک برگشتی دارد یا برای انعقاد قراردادی به استان دیگر رفته و منجر به تصادف شده و یا محصولش را در جای دیگری فروخته و خلف وعده صورت گرفته و مواردی نظیر اینها. به عبارت دیگر در مقوله امنیت سرمایه‌گذاری نوعی درهم‌تنیدگی بین استانی وجود دارد که باعث می‌شود ایفای مسئولیت اجتماعی آحاد افراد در یک استان فقط شاخص آن استان را بهبود نبخشد، بلکه آثار جانبی مثبتی برای سایرین به‌طور مستقیم و غیرمستقیم داشته باشد.

۵. نماگرهای تشکیل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری هر کدام یک متغیر و هدف باارزش هستند که باید برنامه‌ریزان کشوری و نیز استانی به آنها توجه لازم را داشته باشند، در نتیجه در استراتژی‌ها و برنامه‌های توسعه ملی و استانی بهتر است به جای توجه صرف به شاخص‌های سخت‌افزاری و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، به بهبود سایر مؤلفه‌های غیرسخت‌افزاری نظیر عمل به وعده‌ها و اجرای تعهدات نیز به‌صورت شایسته و متناسب توجه کنند.

۶. در میان نماگرهای بررسی شده برای سال ۱۳۹۸ وضعیت نماگر «عملکرد دولت» و نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» نامناسب‌ترین ارزیابی را داشته‌اند و نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» مناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده‌اند.

۷. علاوه بر تأثیر مستقیم مؤلفه‌های ثبات اقتصاد کلان، تأثیر غیرمستقیم این ثبات نسبی، در مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نیز مشهود است. تمامی ۲۱ مؤلفه پیمایشی که مبتنی بر سنجش ادراک و ذهنیت فعالان اقتصادی است در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۷، بهبود داشته‌اند. تغییرات این مؤلفه‌ها که عمدتاً ماهیت نهادی دارند و مرتبط با زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و حقوقی هستند در بلندمدت معنادار و قابل توجیه خواهند بود و تغییرات اندک در بازه زمانی کوتاه‌مدت یک‌ساله می‌تواند ناشی از تغییر نگرش و ذهنیت فعالان اقتصادی در اثر ثبات نسبی ایجاد شده در سال ۱۳۹۸ باشد. البته با توجه به

شاخص‌های کلان و سنجش‌های موجود و نیز روند رخدادها در ابتدای سال ۱۳۹۹ می‌توان انتظار داشت که با توجه به نوسانات نرخ‌ها در بازارهای ارز و کالاهای واسطه‌ای و محدودیت‌های مختلف اقتصادی و تجاری برای کشور در بهار سال ۱۳۹۹، که از آثار غیرمستقیم شیوع کرونا بود، سنجش شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸ نامناسب‌تر شود.

انتظار می‌رود تهیه و انتشار مستمر گزارش‌های سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، توسط مرکز پژوهش‌های مجلس، مسئولان اجرایی در سطوح ملی و استانی را در قبال فعالان اقتصادی متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر کرده و گام مؤثری در اجرای وظیفه نظارتی قوه مقننه بر اجرای صحیح و مؤثر قوانین کشور باشد.

جدول. تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول در مطالعه‌های مختلف امنیت سرمایه‌گذاری

عنوان	تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول (نفر)	تعداد افزایش پرسشنامه‌های قابل قبول	درصد رشد پرسشنامه‌های قابل قبول
مطالعه اول (زمستان ۱۳۹۶)	۱۲۰۷	---	---
مطالعه دوم (بهار ۱۳۹۷)	۲۷۵۱	۱۵۴۴	۱۲۸
مطالعه سوم (تابستان ۱۳۹۷)	۴۸۸۷	۲۱۳۶	۷۷
مطالعه چهارم (پاییز ۱۳۹۷)	۵۲۵۴	۳۶۷	۸
مطالعه پنجم (زمستان ۱۳۹۷)	۵۶۹۴	۴۴۰	۸
مطالعه ششم (بهار ۱۳۹۸)	۵۸۳۵	۱۴۱	۲/۴
مطالعه هفتم (تابستان ۱۳۹۸)	۶۷۲۷	۸۹۲	۱۵/۳
مطالعه هشتم (پاییز ۱۳۹۸)	۳۸۰۱	-۲۹۲۶	-۴۳/۵
مطالعه نهم (زمستان ۱۳۹۸)	۹۶۸۳	۵۸۸۲	۱۵۴/۷

منابع و مأخذ

۱. بیمه مرکزی ایران، سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷.
۲. حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین و سیدسعید، ملک‌الساداتی. «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی، تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹.
۳. دسوتو، هرناوند. راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
۴. سیاح، سیدامیر. «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵.
۵. سیاح، سیدامیر و دیگران. «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷.
۶. سیاح، سیدامیر و ایمان، تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۶. بهار ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۸۲۰، دی‌ماه ۱۳۹۸.
۱۰. تهرانی، ایمان. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۷. تابستان ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، مسلسل ۱۶۹۲۶، اسفندماه ۱۳۹۸.
۱۱. تهرانی، ایمان. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۸. پاییز ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، مسلسل ۱۶۹۹۰، اردیبهشت ۱۳۹۹.
۱۲. تهرانی، ایمان. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۹. زمستان ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، مسلسل ۱۷۱۳۱، تیرماه ۱۳۹۹.
۱۲. مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، سالنامه عمومی قوه قضائیه، ۱۳۹۷.
۱۳. مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، ۱۳۹۷.
۱۴. مرکز آمار ایران، سالنامه سال ۱۳۹۵، تهران، مرکز آمار ایران، دفتر ریاست، روابط عمومی و همکاری‌های بین‌المللی، ۱۳۹۷.
۱۵. مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه (معاونت آمار و اطلاعات)، سالنامه آماری قوه قضائیه، سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (جلد ۱).
۱۶. گزارش عملکرد واحدهای قضایی، مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه، معاونت آمار و اطلاعات، کد ۹۷RS۰۱۲۳، اسفندماه ۱۳۹۷.
۱۷. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، «پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران، پاییز و زمستان ۱۳۹۸»، بهمن و اسفندماه ۱۳۹۸.
۱۸. مرکز آمار ایران، «گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده به تفکیک استان، اسفندماه ۱۳۹۸»، ۱/۵/۱۳۹۹.

شماره مسلسل: ۱۷۱۹۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش امنیت سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات کسب‌وکار)

تهیه و تدوین: ایمان تهرانی

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، سیدامیر سیاح، موسی شهبازی غیائی

واژه‌های کلیدی:

۱. امنیت سرمایه‌گذاری

۲. محیط کسب‌وکار

۳. حقوق مالکیت

۴. شفافیت

۵. فعالان اقتصادی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۷/۱۶